

Höjentorp, Valle Torp

Arne Sucksdorf gjorde Pojken i trädet med Thomas Bolme under slutet av 50 talet då familjen bodde på Remningstorp strax norr om Eggby.

Pojken i trädet är den enda film jag sett två gånger. Storyn var kanske inte den bästa men naturbilderna är förhäxande. Att några år senare komma till Valle och Höjentorp och få uppleva denna undersköna natur i verkligheten var bara fantastiskt.

Höjentorp

Höjentorp är en kungsgård. Gustav Wasa, hans söner och Karl den XI bodde ofta på gården. En kungsgård var kungens och hovets skafferi dit de kom en gång per år och bodde några veckor, träffade landshövdingen och andra lokala potentater. När maten var slut drog man vidare till nästa kungsgård, så fick man sitt dagliga bröd och kunde samtidigt ta temperaturen på olika delar av riket.

Magnus Gabriel de la Gardie fick gården i gåva av drottning Christina. Som världens rikaste man bodde han mest på sina andra slott. Vid reduktionen fick han lämna tillbaka allt utom i princip Höjentorp, där han sedan bodde mer eller mindre utarmad till sin död.

Under mitten av 1700 talet flyttade Jonas Alströmer in på gården där han drev schäferi.

Birgittas pappa Magnus Sylvén levde på Höjentorp i 50 år och är en av dem som bott där längst. Magnus drev jordbruket fram till 1986. Lösöresauktionen hölls samma morgon som Olof Palme mördad på Sveavägen i Stockholm.

Åke och Barbro Larsson tog över gården efter Magnus och driver den än idag.

Under Magnus tid hjälpte vi ofta till med höskörden. Det var ett tungt jobb. Först att hässa och senare att hiva upp höet i skindan. Under 80-talet balades höet, men det var fortfarande ett mycket tungt jobb i den ibland tropiska högsommarhettan som nästa bara Valle kan bjuda..

Valle

Askarna och ekarna blir gigantiska. Inte så sällan 40 m höga och med en diameter på 1 m i brösthöjd. Träden växer så det knakar i den kalkhaltiga och näringsrika moränjorden. Ädelövsskogen, de många sjöarna och ängarna bildar tillsammans ett oerhört vackert landskap både sommar och vinter. Inlandsklimatet ger heta somrar och kalla vintrar. I maj blommar 1000-tals vilda körsbärsträden på Billingens sluttningar och ängar

Valle har lånat sitt namn från Wales som ju också är väldigt kuperat. Typen av landskap heter kame även det ett engelskt uttryck. Det påstås finnas 365 sjöar i Valle. Många är formade av isblock som blev kvar i den porösa sandmarken flera hundra år efter att inlandsisen smält bort. Sjöarna som bildats av gamla isblock är kantiga och djupa. En typisk sådan sjö är Grönsjön vid Höjentorp. Carl von Linne funderade också mycket över hur vattnet kunde vara grönt. Torprännen med sina skarpa konturer och kanter har troligen formats av en isälva. För geologerna måste Valle vara ett eldorado.

Eggby ligger mitt i området. Egg betyder ek på danska, och Ekby är ett klart passande namn för här växer många och stora ekar. En av de äldsta är Vapeneken som är på höger hand längs

vägen från Varnhem till Höjentorp ca 400 m från Kungsbron. Besökare till slottet fick hänga sina vapen i eken och gå obeväpnade sista biten.

Varnhem är den andra större orten i Valle som genom Arn fått en tydlig plats på den svenska kartan. I klosterkyrkan ligger alla svenska kungar fram till Birger Jarl begravda.

Birger Jarl som aldrig var kung har sin gravplats nära ingången och inte långt från Magnus Gabriel de la Gardie pompösa gravkammare. Den västra delen av Valle sträcker sig ner mot Hornborgarsjön. Jorden här är extremt bördig och kallas därför för Kanans land.

Torp

En morgon under älgjakten hade jag suttit på pass i nästa tre timmar och inget har hänt.

Plötsligt märker jag att något rör sig snett bakom mig. Det är ingen älg utan en mård som försiktigt smyger mot mig. Den märker inte mig trots att jag bara är 1 meter från den. Plötsligt flyger det upp en järpe vid mina fötter. Mitt okända sällskap har legat där och tryckt utan att jag märkt något under hela morgonen.

Härom året när jag gick upp i skogen låg det en nyslagen hare på vägen. När jag gick fram för att syna haren exploderade det i en ek 15 meter bort. Som en blix kom en brun jätttefågel farande över mitt huvud. Den vara borta på en bråkdels sekund. Tillfrågade ornitologer tror att det antingen var en berguv eller kungsörn, båda finns på Billingen.

Vad som också finns på markerna är rådjur och hare. Lo finns permanent och varg kommer på besök nästan varje år. Det blir också enstaka besök av björn och vildsvin. Vi hoppas dock innerligt att det inte blir mer av den varan.

Torp har sin dokumenterade historia tillbaka till mitten av 1500-talet. Det börjar med Ulfsparre och Ekeblad. Den ene landshövding som skulle vara nära kungen när denne bodde på Höjentorp. Båda har förnämliga gravkor i Eggby kyrka. På den tiden stavades Torp Thorp. Vid reduktionen på 1670-talet blev gården ryttmästeri och var så ända till 1875 då familjen Högberg blev arrendatorer. Birgitta och Thomas Paulson köpte huvuddelen av gården 1995 och den sista delen av Nils Gunnar Högberg några år senare.

På Krigsarkivet i Stockholm finns alla syneprotokoll från 1600-talet till 1875. Här berättas vad som händer på gården, och vilka som bor där. Skrivmaskinen kom först på 1900-talet och därför är alla protokollen handskrivna. Mycket möda måste lagts ner bara på att skriva sirligt och vackert. Någon standard på handstilen finns inte och detta kombinerat med gammalsvenska gör att texten inte är lättsmält. Ett protokoll finns översatt från en syn 1732. Vid det tillfället bestämdes rivning av tidigare bostadshus och uppförande av idag befintliga hus. Ryttermästare och byggmästare var Lars af Åkerhielm Karl den XII:s adjutant och sedermera general och krigsminister

Torp var vikingarnas benämning på nybygge. De första byggnaderna på grunden kom någon gång emellan 800-1100. Vi säger att det stått hus på denna grund i 1000 år.

Gården är på 150 ha. Hälften åker och betesmark och resten är skog. Hela gården är Natura 2000 och produktionrätt på 50 ha lövskog är inlöst av staten. Kommersiell avverkning är förbjuden och vindfällda träd ska ligga kvar och multna. Ekarna tar några hundra år att bryta ner. Processen sköts av 100-tals olika insektsarter varav några är rödlistade. Vid nästa sekelskifte har vi 50 ha ren naturskog på Torp och alla våra rödlistade insekter förhoppningsvis kvar..

Längre upp mot bergskanten planterades gran på 50-talet. Tillväxten här är enorm och en bonitet över 12.

Till gården tillhör sedan några år också 130 ha på syd Billingen ovanför Hornborgarsjön och ”Kanans land”. Uppe på diabasen är jordlagert ofta inte mer än 0.5 meter. Det är en mager jord och där är boniteten 4, dvs Torpskogen växer minst 3 gånger snabbare.

Härliga vandringsleder finns i området. Pilgrimsleden mellan Varnhem och Gudhem går först på syd Billingen och Torps marker och därefter längs Hornborgarsjön till Gudhem. En ny led startar vid Höjentorp och går över Torp upp på Billingen och fortsätter sedan till Jättadalen vid Öglunda. Det är en vandring på ca 1 mil. Mellan torpet Gatan och Santorp finns en vacker backe. Här går solen ner över Kinnekulle på midsommarafton (markerat med ett kryss på kartan i "Vandra i Valle").

På midvinterdagens morgon (21 december) stiger solen upp ur Jättadalens klyfta om man står på en av kullarna på Uppsala, en plats mitt emellan Billingen och Kinnekulle. Uppsala och "upsola" kanske hänger ihop. I brist på klocka och kalender var detta ett bra sätt för vikingarna att veta när det nya året startade.

Vem kan tvivla på var Sveriges vagga har stått?